

بیت کوین؛ چالش نوین نظام عدالت کیفری

تحقیق و ترجمه: فهیمه فره‌وشی

در ماه‌های اخیر با افت و خیز ناگهانی و شدید قیمت ارزهای دیجیتالی و در صدر آن‌ها «بیت کوین» و همچنین ظهور ارزهای نوین همانند گرام، نهادهای مالی کشورهای مختلف در صدد برآمدند تا ساز و کارهای مالی گوناگونی برای مقابله با این پدیده اتخاذ نمایند. اما برای تصمیم‌گیری دقیق‌تر در این زمینه و اتخاذ تدابیر پیشگیرانه، آشنایی نسبی با پول‌های مجازی و از جمله آن‌ها بیت کوین ضروری به نظر می‌رسد. لذا در ادامه به برخی تعاریف و مفاهیم کلی در این باب پرداخته می‌شود.

بیت کوین چیست؟

بیت کوین بی نام و غیرقابل ردگیری بوده و استفاده از آن آسان است و همین خصوصیات، موجب محبوبیت آن در میان مجرمین گردیده است. مهم‌ترین ویژگی بیت کوین که آن را از سایر پول‌های موجود متمایز می‌سازد، غیرمتمرکز بودن آن است. هیچ سازمان خاصی شبکه‌ی بیت کوین را کنترل نمی‌کند. این خصوصیت بیت کوین سبب شده است که برخی افراد به سبب این که هیچ بانک یا سازمانی قادر به پیگیری و نظارت بر پول هایشان نخواهد بود، از بیت کوین استقبال کنند. به طور معمول، تراکنش‌های مالی از طریق نقل و انتقالات بانکی، پرداخت از طریق تلفن‌های همراه و یا با استفاده از کارت‌های اعتباری صورت می‌گیرد اما در کنار این‌ها، در شهرهایی چون لندن، گلاسکو و غیره دستگاه‌های خودپرداز بیت کوین نیز وجود دارد که امکان تبدیل بیت کوین به پول نقد و یا بالعکس را فراهم می‌نماید. هم چنین تعداد شرکت‌هایی که انجام معاملات از طریق بیت کوین را پذیرفته‌اند رو به افزایش می‌باشد که از جمله آن‌ها می‌توان به شرکت مایکروسافت اشاره کرد.

بیت کوین (bitcoin) نوعی پول دیجیتال است که برای نخستین بار سال ۲۰۰۹ توسط شخصی با نام مستعار ساتوشی ناکاموتو که تا کنون نیز هویت واقعی وی کشف نشده است به بازار عرضه شد. برخلاف ارزهای متعارف هیچ گونه پشتوانه‌ی طلا و نقره ندارد و فاقد یک بانک مرکزی و یا تشکیلات اداری جهت ذخیره و عرضه می‌باشد. بیت کوین‌ها با استفاده از کامپیوتر و از طریق حل مسائل بسیار پیچیده‌ی ریاضی تولید می‌شوند.

بیت کوین در واقع وجود خارجی یا فیزیکی ندارد بلکه کلیدهای دیجیتالی هستند که در نرم‌افزاری تحت عنوان کیف پول دیجیتال ذخیره می‌شوند که با استفاده از همین کیف پول صاحبان بیت کوین می‌توانند معاملات خود را مدیریت کنند. کیف پول‌ها هم در محیط ابری و هم بر روی کامپیوتر قابل استفاده هستند اما کاربران آن‌ها باید از امنیت سرویس دهی این نرم‌افزارها اطمینان حاصل نمایند زیرا چنان چه اطلاعات کیف پول آن‌ها به دست هکرها بیفتد، ممکن است بیت کوین مورد سرقت قرار گیرد.

موضع کشورهای مختلف در قبال بیت کوین

مواضع کشورهای مختلف در زمینه قانونی بودن بیت کوین متفاوت است. بیشتر کشورها در این زمینه موضع روشنی اتخاذ ننموده اند. برخی کشورها با تصویب مقرراتی در زمینه نظارت بر کار بیت کوین، به طور ضمنی استفاده از آن را قانونی دانسته اند. از جمله این کشورها می توان از آمریکا، کانادا و استرالیا نام برد. اما بعضی از کشورها نظیر روسیه، ایسلند، ویتنام، بولیوی و چین صراحتاً غیرقانونی بودن این ارز دیجیتال را اعلام نموده اند.

به گزارش خبرگزاری تسنیم به نقل از المانیور، یکی از چالش های عمده اقتصاد داخلی، استقبال بازار ایران از ظهور ارزهای دیجیتال به عنوان بستری برای پرداخت های بین المللی عنوان شده است و علی رغم هشدار بانک مرکزی و اعلام ممنوعیت خرید و فروش ارزهای دیجیتال در صرافی های مجاز سراسر کشور، این نوع ارز در بازار ایران دست به دست می شود و به صورت خزنده در حال جذب منابع مردم است.

جرایم ارتكابی در حوزه بیت کوین

بیت کوین بی نام بوده و استفاده از آن آسان است و همین خصوصیات، موجب محبوبیت آن در میان مجرمین گردیده است. در اواسط ماه می ۲۰۱۷، کاربران بی شماری در اقصی نقاط جهان هدف حمله یک برنامه بدافزار به نام واناکرای قرار گرفتند که نحوه عمل آن، قفل کردن کامپیوترهای کاربران و مطالبه وجوهی در قالب بیت کوین از آنان در ازای باز نمودن قفل سیستمشان بود. مهاجمین از طریق این باج افزار، هزاران دلار به صورت بیت کوین اخاذی نمودند. یکی از جرائم سازمان یافته ارتكابی با استفاده از بیت کوین، اخاذی از

طریق باج افزارهای مختلف است. هم چنین، صاحبان بیت کوین ممکن است در نتیجهی ساختار خاص بیت کوین و فقدان مقررات کافی در این باره به راحتی در معرض جرایمی چون سرقت، scam (یکی از شیوه های کلاهبرداری اینترنتی) و فریب قرار بگیرند. ویژگی های خاص بیت کوین، پیشگیری از کلاهبرداری را مشکل ساخته است، که از مهم ترین عوامل آن می توان به عدم وجود راهی برای بازیابی بیت کوین به سرقت رفته و یا بازگرداندن بیت کوین های پرداخت شده در یک معامله اشاره کرد. مثلاً در ایالت مریلند آمریکا، کلاهبرداران به روش scam و از طریق ایجاد یک آگهی تقلبی فروش اتومبیل آنلاین و درخواست از خریدار مبنی بر پرداخت وجه اتومبیل از طریق خودپرداز بیت کوین، توانستند از فردی ساکن آن ایالت هزاران دلار کلاهبرداری نمایند و زمانی که مشخص شد آگهی تقلبی است دیگر راهی برای کنسل کردن معامله و بازگرداندن بیت کوین وجود نداشت و بیت کوین ها برای همیشه از دست رفته بود.

از جرائم دیگر در حوزه پول های مجازی می توان به جرم پول شویی اشاره کرد. جرم پول شویی در جایی صورت می گیرد که پول های مجازی به منظور تبدیل یا انتقال اموالی استفاده می شوند که این اموال، درآمدهای حاصله از ارتكاب جرم بوده و هدف آن، پنهان کردن یا تغییر منشأ غیرقانونی آنها، کمک به مرتکبین جرائم جهت فرار از عواقب قانونی این قبیل اقدامات، و یا پنهان کردن و تغییر ماهیت واقعی، منشأ، مکان، وضعیت و یا مالکیت این اموال با علم به درآمد حاصل از جرم بودن آنها می باشد.

هم چنین، ممکن است از پول مجازی برای ارتكاب جرائم مستقل استفاده شود مانند زمانی که برای خرید کالاهای غیرقانونی مثل اسلحه، مواد مخدر و یا به منظور سوء استفاده از کودکان به کار برده می شود

در مورد جرم پول شویی با استفاده از پول‌های مجازی نیز می‌توان به اسناد و استانداردهای فراوانی که تا کنون در مورد جرم پول شویی تصویب گردیده است، از جمله کنوانسیون سازمان ملل در زمینه جرم سازمان یافته‌ی بین‌المللی سال ۲۰۰۳ و نیز کنوانسیون این سازمان علیه فساد در سال ۲۰۰۵، استناد کرد.

در ماه فوریه ۲۰۱۵، در آمریکا به موجب حکم دادگاه، فردی که اقدام به ایجاد بازاری برای فروش مواد مخدر تحت عنوان «جاده ابریشم» کرده بود و برای پرداخت‌های خود از ارز دیجیتالی بیت کوین استفاده می‌کرد، به حبس محکوم شد. دو ماه پیش از آن نیز، فردی که یک صرافی بیت کوین تأسیس نموده بود، به اتهام عدم گزارش فعالیت‌های بانکی مشکوک، پولشویی با استفاده از حساب‌های صرافی توسط مشتریان «جاده ابریشم»، و به راه انداختن تجارت نقل و انتقال غیرقانونی پول بازداشت شده بود.

منابع:

1. Convention. (2005). United Nations Convention against Corruption. Vienna: UN.
2. FATF. (2010). Money Laundering Using New Payment Methods. FATF.
3. Report, F. (2014). Virtual Currencies - Key Definitions and Potential AML/CFT Risks. FATF.
4. Yadron, D. (2016). Tech. Retrieved feb 2017, from Theguardian: www.theguardian.com
5. Retrieved from Tasnimnews: www.tasnimnews.com

سرویس ۱۳۹۶/۱۰/۱۰ - اقتصادی

و نیز برای پرداخت هزینه‌ی خدماتی که در برخی کشورها غیرقانونی می‌باشند مانند قمار آنلاین. در این حالت، پول‌های مجازی در قالب ابزار ارتکاب جرم مورد استفاده قرار می‌گیرند.

به علاوه، این احتمال وجود دارد که پول‌های مجازی با هدف ارتکاب جرائمی که از مصادیق تروریسم هستند، مورد استفاده قرار گیرد، یا در حالتی دیگر به قصد کشتن یا ورود صدمه‌ی بدنی جدی به افراد غیرنظامی و یا هر فرد دیگری که نقش فعالانه در مناقشات نظامی ندارد، به کار گرفته شود تا با ایجاد رعب و وحشت، دولت‌ها یا سازمان‌های بین‌المللی را وادار به انجام کاری کرده یا از انجام کاری بازدارد (جرائم مالی تروریستی).

در ماه‌های اخیر، نوعی ارز دیجیتال جدید با نام «گرام» توسط مدیران پیام رسان تلگرام طراحی و عرضه گردیده است که هدف از ایجاد آن، تسهیل و افزایش ظرفیت خرید و فروش درون برنامه‌ای، پیشگیری از فیلترینگ این پیام رسان و نیز افزایش سود این شرکت، با استفاده از شبکه‌ی باز تلگرام (با نام اختصاری تون) -Telegram open network-، عنوان می‌شود.

در حال حاضر، هیچ مقررات و استاندارد خاصی در جهان در ارتباط با پول مجازی به عنوان یکی از انواع پول دیجیتال وجود ندارد. ظهور نسبتاً جدید این پدیده موجب شده تا نیازی به وضع مقررات جامع برای پول‌های مجازی احساس شود. با این حال، درست نیست که گفته شود موضوع پول‌های مجازی در خلأ کامل قانونی قرار دارد و چارچوب کلی مقررات تجارت الکترونیک در این خصوص قابل اعمال است. قانون نمونه‌ای پیرامون تجارت الکترونیک توسط آنسیترا (کمیسون تجارت بین‌الملل سازمان ملل متحد) در سال ۱۹۹۶ ارائه گردید که تا کنون بسیاری از کشورها به منظور تنظیم روابط اشخاص در فضای تجارت الکترونیک از این قانون بهره برده‌اند.